

Mikäli on uskomisen kustantaja, television talk show -ohjelmia ja naistenlehtiä, yhteiskuntamme on peruuttamattomasti muuttunut. Sitä voidaan kuvata enää vain yksilötermin. Tavallinen tunteva ihminen on raskaana sisällään potkivasta "loukatusta lapsesta" tai "sisäisestä sankarista". Näyttää siltä, että narsistisessa itsetarkkailussamme olemme yhä kykenemättömpiä ymmärtämään rooleja tai yksilöistä riippumattomia käyttäytymissääntöjä, enkä puhu nyt mistään kultaisten käytöksen opasta.

Erilaiset terapeuttiset suuntauksukset ja kasvun koulukunnat vaalivat "autenttisuuden" kulttia, joka tuo mieleen, ei kirkollisen, vaan maallisen puritanismin. Sosiaalisen toiminnan sijasta kiinnitetään huomio ihmisen persoonakohtaisiin ominaisuuksiin: "Olenko minä riittävän aito, riittävästi oma itseni, riittävän hyvä?" Mikä tahansa sana, ele, tuoksu tai käyttäytymisen yksityiskohta tässä intimiteetin tyranniassa on taottavissa avaimiksi ihmisen persoonallisuuteen, siihen mikä ja kuka toinen "todella", vapaasti vaihdettavien naamioiden ja roolien alla lymyten, olemukseltaan on. Monet tutkijat pitävät kuitenkin juuri näitä naamioita ja rooleja sivilisaation ytimenä. Ilman niitä ainakaan minä en pystyisi kuvittelemaan sitä, mitä kutsumme urbaaniksi. Nykyinen "tunnustamisen" kulttuuri on kaukana siitä ja muistuttaa pikemminkin

eräänlaista munkkiteologiaa.

Tätä taustaa vasten ei olekaan ihme, että terapeutti Tommy Hellstenin kirja valittiin vuoden parhaaksi kristilliseksi kirjaksi. Monet julkisuuden "psykokulttuuriasiamiehet" näyttävät myös olevan teologeja. Niin on palkittu terapeuttiakin, vaikkakaan hän ei ole ottanut pappisvihkimystä. Amerikassa, tuossa lakimiesten ja terapeuttien kultamaassa, Hellsten on hankkinut terapiakoulutuksensa, joka ei oikeuta hänen asiakkaidensa maksujen maksattamista Kelan kautta, kuten hän Helsingin Sanomien Kuukausiliitteessä valittaa.

Hellstenin mukaan suomalainen hoitotyö on kriisissä. Auttajat väsyvät ja ihmiset voivat huonosti. Hän kysyy, onko ammattiauttaminen "oman ihmillisyyden ja vajavuuden piilottamista vai onko se nimenomaan ihmiseksi suostumista ja inhimillistä kohtaamista", piiloutuvatko auttajat "professionaalisuuden kaavun taakse eivätkä suostu kohtaamaan ihmistä". Hän pyrkii riisumaan ammattiauttamiselta "siihen pesiytynyttä myyttisyyttä, joka antaa oikeuden käsitellä ihmistä kohtaamatta häntä itseään". Vesi tuntuu olevan se taulu, johon Hellsten rajojaan piirtelee.

Auttamisammattissa olevan ihmisen kuuluu itse voida hyvin. "Se on tärkeämpää kuin itse työ." Tällöin auttajalla on varastossaan reservejä, joista ammentaa. Vain vahva auttaja kykenee hyödyntämään myös teoreettista tietoa ja koulutus-

ta. Hän ei korvaa omaa persoonansa koulutuksella, vaan käyttää sitä hyväkseen. Ammattirooli on hänen suojansa. "Hän ei ole roolinsa, vaan hän on roolissaan. Hän on lähellä auttajana, ei ystävänä.

Edelleen. Asiakas ja auttaja ovat läsnä toisilleen aikuisen tasa-arvoisesti. "Raha on tämän aselman ulkoinen tunnusmerkki ja symboli. Raha kuuluu pelattavaan peliin, se on eräs pelisäännöistä. Se kertoo, että kyseessä on kahden aikuisen välinen suhde, jossa palvelus (terapia) palkitaan vastapalveluksella (raha). Siinä ei ole kysymys vanhemman ja lapsen välisestä suhteesta, jossa potilas olisi terapeutille mitään velkaa."

Jotenkin tuntuu, että virke "Vuorovaikutusta syntyy vain siellä, missä aito ihminen kohtaa toisen aidon ihmisen" riitelisi lauseen "Raha kuuluu pelattavaan peliin" kanssa, mutta kysehän saattaa olla vain siitä, ettei ulkopuolinen oikein tahdo ymmärtää psykokulttuurista uusiokieltä. Sanoisinko aidosti.

Terapeutti on aito ihminen, kohtaamaan kykenevä, kun hän on käynyt läpi tai läpielänyt oman häpeänsä ja syyllisyytensä, tunnustanut oman keskeneräisyytensä sukeltamalla omaan alitajuntaansa ja tapaamalla siellä sen pienen lapsen. Sen jälkeen alitajunta alkaa kantaa. Hellstenin mukaan Oleminen tapahtuu alitajunnassa. "On ihmisen olemuksen kaventamista ja pinnallistamista, jos yhteys mys-

teeriin ja myytiin katkeaa. Kasvi alkaa kuihtua juuri sillä hetkellä kun sen yhteys juurakkoonsa katkaistaan. Maljakkoon nostetut kukat hehkuvat hetken...” Hellsten puhuu vertauksin ja kielikuvin aivan kuin häntä hiukan tunnetumpi Mestarikin. Mutta vertaukset eivät ole selityksiä tai todisteita, vaikka ne olisivatkin kau- niita. Saarnaan ne sopivat ja opettamiseen. Ja kiusallisella tavalla Hellsten opettaakin.

Jo Karl Marx, epämuodikas mutta ajankohtainen, kirjoitti: ”Hyveistä, rakkaudesta, vakaumuksesta, tiedosta, omastatunnosta jne., lyhyesti kaikesta, on tullut kauppatavaraa.” Terapeutit myyvät ihmisen nahan alla kärsivää pientä, loukattua lasta ja konsultit sisäistä sankaria. Mutta ne neuvot ovat yhteiskunnallisia neitsyitä, konkreettinen todellisuus ei ole niiden immenkalvoja puhkonut.

Anja Lampisen päiväkirjanomainen teos burnoutista taas kertoo toisenlaista tarinaa, jossa pieni lapsi aikuisen ihmisen sisässä ei ole kipeä todellisuudesta riippumatta. Lama toi diakonina toimivalle Lampiselle lisäpaineita päivittäin. Työtoveri oli koulutuksessa.

Kirkon diakoniatyön piiriin hän hakeutuu sellaisia ihmisiä, joihin muu turva ei enää ulotu. Luetellessaan yhä uudenlaisten ryhmien tulemistasi asiakkaiksi hän samalla kirjoittaa omaa sairaskertomustaan. Työpaineet, joihin työnantaja hyvin farisealaisen tapaan vastasi, tulivat vuorokauden mittaisiksi. Ei yön ei päivän rauhaa.

”Yritetään kestää nämä kaksi vuotta. Sen jälkeen tilanteen odotettiin helpottuvan.” Näin vastasi työnantaja. Toisten paineet on helppo kestää. Kirjoittaja näkee, ettei häntä otettu tosissaan, Hellstenin sanoin ”kohdattu aitona ihmisenä”. Lampinen opetettiin ainakin välillisesti näkemään, että vika olikin hänessä, hänen työta- voissaan, työkyvyssään.

Mutta todella kafkamaista oli sairastumisen aikainen byrokratiasota. Siitä oli kaukana ”terapeuttinen ihmisen kohtaaminen”. Mutta päiväkirjansa, ystäviensä ja osin terapiankin avulla hän selvisi. Mutta tuo sairastumisen tunnustaminen prosessina oli pikemminkin rippiä kuin sitä terapiaa.

Näiden kirjojen lukemisen jälkeen tuli mieleen, että lukioaikoinani en lukenut psyko-

logiaa vaan sielutiedettä, jota tottakai opetti uskonnonopettaja. Lehtovaaran oppikirja alkoi jotenkin siihen tapaan, että ”sielu on kuin puu”.

Hellstenin painottaessa, että kasvaminen ja kehittyminen on ”pieneksi kasvamista”, pikuseppo aikuisessa Sepossani istui alakansakoulun kovalla pulpetilla ja veisasi opettajan polkiessa harmonia: ”Mä taimi olen sun tarhassas”. Se on päällisin puolin tarkin mielikuva, mikä minulle Hellstenin kirjasta jäi.

Lampisen kirja taas muistutti, että sen taimen elämä ja kuolema ei ole kiinni siitä, että hän on aito taimi, vaan siitä, että kasvu tai kuolema on kiinni olosuhteista – mullasta, kastelusta, puutarhurista yms. Siis varsin proosallisista asioista.

SEPPO HELMINEN

**TOMMY HELLSTEN
IHMINEN TAVATTA VISSA
KIRJAPAJA 1996**

**ANJA LAMPINEN
BURNOUT JA MITEN SIITÄ
SELVISIN
KIRJAPAJA 1996**